

ove09 SOCIALE ZEKERHEID (gegevens 2017)

SOCIALE VOORZIENINGEN EN SOCIALE VERZEKERINGEN

- De **sociale voorzieningen** worden door de overheid betaald uit de algemene middelen. De belangrijkste sociale voorziening is de **Participatiewet**. Deze wet vervangt per 1 januari 2015 de WWB (Wet Werk en Bijstand), de WSW (Wet Sociale Werkvoorziening) en een groot deel van de Wajong (Wet Werk en Arbeidsondersteuning Jonggehandicapten). De Participatiewet moet ervoor zorgen dat meer mensen, met en zonder beperking, werk vinden bij een gewone werkgever. Doel van de Participatiewet is ondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstand door gemeenten. Werk gaat voor inkomen: oogmerk is om mensen te helpen bij het vinden van betaald werk en het verkrijgen van een eigen inkomen.
- De **sociale verzekeringen** worden betaald uit premieafdrachten. Sociale verzekeringen worden onderverdeeld in werknemersverzekeringen en volksverzekeringen.
  - **Werknemersverzekeringen** zijn bedoeld voor mensen in loondienst. De verschuldigde premie, betaald door werkgevers en werknemers, wordt ingehouden op het loon.
  - **Volksverzekeringen** zijn bedoeld voor iedereen. De verschuldigde premie, betaald door premieplichtigen, wordt afgedragen aan de belastingdienst.

INDELING VAN DE BELANGRIJKSTE SOCIALE VERZEKERINGEN

- Sociale verzekeringen met betrekking tot **ziekte, handicap en preventie**
  - De Zorgverzekeringswet (**Zvw**) regelt voor iedereen een basispakket voor medische zorg. Iedereen is verplicht zich voor dit basispakket te verzekeren bij een zorgverzekeraar naar keuze. Voor het basispakket is een zogenaamde nominale premie verschuldigd. Naast de nominale premie betaalt iedereen met een eigen inkomen nog een inkomensafhankelijke bijdrage. Voor werknemers wordt deze bijdrage door de werkgever betaald (werkgeversheffing Zvw). Voor mensen met een laag inkomen wordt een deel van de premiekosten vergoed (zorgtoeslag). De bedoeling van de Zorgverzekeringswet is dat zorgverzekeraars onderling gaan concurreren. Zij moeten prijsafspraken maken met zorgaanbieders, zoals ziekenhuizen en specialisten. Zorgverzekeraars zijn niet (meer) verplicht om met elke zorgaanbieder een contract af te sluiten. De zorgaanbieders worden op deze manier aangezet tot concurrentie met elkaar. Door deze marktwerking moeten de (toenemende) kosten van de gezondheidszorg in de hand worden gehouden.
  - Per 1 januari 2015 vervalt de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) en vallen delen ervan onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (**Wmo**), de Zorgverzekeringswet (**Zvw**) en de Wet langdurige zorg (**Wlz**). De Wmo is erop gericht dat zoveel mogelijk mensen blijven meedoen aan de samenleving en zelfstandig blijven wonen. Gemeenten bepalen wie de voorzieningen uit de Wmo echt nodig heeft. De Wlz is bedoeld voor ouderen en gehandicapten die permanent toezicht en zorg nodig hebben.
  - De Wet verlenging loondoorbetalingsverplichting bij ziekte (**Wvlz**) verplicht werkgevers maximaal twee jaar lang 70% van het laatstverdiende loon door te betalen aan zieke werknemers. De Ziektewet (**ZW**) zorgt ervoor dat mensen die geen werkgever (meer) hebben, bijvoorbeeld flexwerkers en uitzendkrachten, ziekengeld ontvangen.
  - De Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (**WIA**) vervangt de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (**WAO**). Kern van de WIA is het bevorderen van arbeids~~geschiktheid~~, in plaats van het aantonen van arbeids~~ongeschiktheid~~. Werkgevers en werknemers worden meer dan ooit verantwoordelijk voor preventie, verzuimbegeleiding en werkhervatting. Alle inspanningen zijn erop gericht dat mensen die nog in staat zijn te werken zo snel mogelijk weer aan de slag gaan. Pas na twee jaar ziekte kun je eventueel een arbeidsongeschiktheidsuitkering krijgen.
- Sociale verzekeringen met betrekking tot **ouderdom, overlijden en kinderen**
  - De Algemene Ouderdomswet (**AOW**) verzekert de bevolking tegen de financiële gevolgen van ouderdom ('ouderdomspensioen').
  - De Algemene nabestaandenwet (**Anw**) regelt het recht op een uitkering voor nabestaanden en (half-)wezen.
  - De Algemene Kinderbijslagwet (**AKW**) heeft tot doel een financiële tegemoetkoming te verstrekken voor het verzorgen en opvoeden van kinderen (tot maximaal 18 jaar). (De AKW wordt betaald uit de algemene middelen en is dus eigenlijk een sociale voorziening.)
- Sociale verzekeringen met betrekking tot **werk en inkomen**
  - De Werkloosheidswet (**WW**) beschermt werknemers tegen de financiële gevolgen van werkloosheid.

(N.B. Veel volksverzekeringen beginnen met de letter **A** van **Algemene**.)

WAARDEVASTE UITKERINGEN EN WELVAARTSVASTE UITKERINGEN

Uitkeringen zijn **waardevast** als de koopkracht van de uitkeringen gelijk blijft.

Waardevaste uitkeringen zijn gekoppeld aan de stijging van het gemiddelde prijsniveau (als maatstaf wordt de consumentenprijsindex gebruikt).

Uitkeringen zijn **welvaartsvast** als uitkeringsgerechtigden meedelen in de stijging van de welvaart.

Welvaartsvaste uitkeringen zijn gekoppeld aan de stijging van het gemiddelde loonniveau (als maatstaf wordt de gemiddelde stijging van de CAO-lonen bij de bedrijven gebruikt).

I/A-RATIO

De **i/a-ratio** is de verhouding tussen het aantal inactieven en het aantal actieven. Inactieven zijn personen die een uitkering ontvangen en actieven zijn personen die betaald werk verrichten.

$$i/a\text{-ratio} = \frac{\text{inactieven (in uitkeringsjaren)}}{\text{actieven (in arbeidsjaren)}}$$

Door de sterke toename van het aantal AOW-ers zal de i/a-ratio stijgen. Er komen in verhouding minder actieven die premies betalen en meer inactieven die uitkeringen ontvangen.

De kosten van de vergrijzing kunnen worden opgevangen door hogere premies en lagere uitkeringen.

Zowel hogere premies als lagere uitkeringen vinden velen niet wenselijk. Door hogere premies daalt het besteedbaar inkomen van de actieven en door lagere uitkeringen daalt het besteedbaar inkomen van de inactieven.

Er zijn andere mogelijkheden om de financiële gevolgen van de vergrijzing op te vangen.

- Door het vergroten van de productie per werkende kan een groeiend aantal inactieven betaald worden zonder dat de netto inkomens van de actieven dalen.
De productie per werkende kan worden vergroot door actieven meer uren per jaar te laten werken of door verhoging van de arbeidsproductiviteit.
- Door verlaging van de i/a-ratio wordt het aantal actieven ten opzichte van het aantal inactieven groter, waardoor het makkelijker is de inactieven een uitkering te verschaffen en die uitkering op peil te houden.
De i/a-ratio kan worden verlaagd door maatregelen te nemen waardoor het aantal actieven toeneemt en het aantal inactieven afneemt.

OMSLAGSTELSEL EN KAPITAALDEKKINGSSTELSEL

Door de vergrijzing wordt financiering van de AOW middels het huidige omslagstelsel erg kostbaar.

- Van een **omslagstelsel** is sprake als uitkeringen in een jaar worden betaald uit de premieopbrengst in hetzelfde jaar.
Om de kosten van de vergrijzing op te vangen heeft de overheid besloten een AOW-spaarfonds op te richten zodat in de toekomst financiering van de AOW gedeeltelijk via een kapitaaldekkingstelsel kan gaan plaatsvinden.
- Van een **kapitaaldekkingstelsel** is sprake als toekomstige uitkeringen worden betaald uit eerder afgedragen premies die zijn gespaard en belegd.